

JÓŠIJÁŠ - KRÁL REFORMÁTOR

Převod materiálu

Trusina Jan

Pořadí v lekci

26

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 119,41+44 — Kéž na mě sestoupí tvé milosrdenství, Hospodine, i tvá spása, jak jsi řekl, Tvého Zákona se budu držet ustavičně, navždy a navždy.

LITURGICKÉ ČTENÍ

2Kr 22,3-7

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

- nalezení zákona: Okolnosti nálezu i osoba nálezce samotného nechtějí dodat nálezu knihy Zákona nějaký posvátný lesk, ale představují cosi jako „biblický odkaz“. Podle Dt 31,26 byl svitek s Mojžíšovou řečí uložen „po straně schránky“, tedy na místě, kam měl v chrámu přístup jen velekněz. Celé další vyprávění je třeba chápat jako odezvu na hlas této „tóry“. Nalezení svitku dává Jóšijášovu pokusu o obnovu chrámu pravou hloubku (nalezlo se zřejmě „jádro“ 5. Mojžíšovy). Nestačí opravovat chrám jako místo kultu. Bohoslužba, oběti a chvály by byly bezobsažným prázdným rituálem, kdyby se jich účastnilo srdce neproměněné Božím slovem. Chrám bez Božího oslovení ztrácí na významu.

- **zákon – tóra:** celé vyprávění o Jóšijášově reformě rámuje zmínky o „knize Zákona“, dosl. „svitku tóry“ (22,8 a 23,25). Nejde tu o zákon ve smyslu „souboru nařízení“, jež chtějí obvinít a odsoudit, ale o **tóru**, tedy slovo, jež v dané situaci ukazuje k životu. Odpověď na tuto výzvu má cenu, i když už se zdá být vše ztraceno. To aktuálně dosvědčuje prorocké slovo. Celé vyprávění povzbuzuje k této životodárné poslušnosti tóry.

- **úloha proroka** se v dané chvíli ukazuje jako rozhodující pro další bytí Judy. Viz v.13: *jít se poradit s Hospodinem* neznamena jít do chrámu – ale dotázat se **prorokyn? Chuldy** (v.13 – 20). K ní jdou všichni královi služebníci včetně velekněze. Nezastupitelnost proroka spočívá ve zmocnění k aktuálnímu oslovení. Jak to tebe s králem a jeho lidem po generacích neposlušnosti je, nemůže být náboženský profesionál (velekněz), ani sám Mojžíšův zákon, ale prorok.

Prorokyn? Chulda (Krtice) odmítla osudové ztracující interpretaci vyslechnutého slova. Důležitý je prorocký důraz na smysluplnost rozhodnutí k obratu a nápravě (22,21). I když zabíhaná praxe míří k zániku, má cenu každé úsilí o změnu a nápravu.

- Hospodin uvádí zlo (viz 22,13.16.20): Jóšijášova reakce i prorocké slovo akcentují důrazy, jež najdeme jednak v Deuteronomiu (29,26; 30,15-20; 31,26; 31, 29) a u Jeremiáše (cf Jr 11,11 a 11,8; viz též 6,19 aj.). Jak v Zákoně, tak u Proroka (srvn. např. i Ez 5,5n.17 a Da 9,12nn) je výchozí souvislostí těchto výroků

smlouva. Hospodin povolal sv?j lid, uzav?el s n?m (na S?naji) a obnovil (p?ed vstupem do zasl?ben? zem?) smlouvu. Ta dává Božímu rozhodnutí a zasl?bení pevný rámec. *Lze ?íci, že celé izraelské náboženství vychází z p?edpokladu smlouvy jako základního vztahu mezi Hospodinem a vyvoleným lidem.* (BS-A). Smlouvou se Hospodin zavazuje k v?rnosti a spolehlivosti. O totéž je žádán Izrael. Zám?rem smlouvy je zaru?it jedinečný vztah Boha a jeho lidu a ochránit tak prostor života ve svobod?, dostatku a bezpe?í: *vyvol si tedy život, abys byl živ ty i tvé potomstvo* (Dt 30,19b). Smlouva tedy není „bi?em“ na Izrael. Ovšem každé odpadnutí od Hospodina nese s sebou riziko ztráty prostoru k životu. Slovo Tóry a prorok? o uvedení zla na Izrael nevychází tedy z p?edstavy všemohoucího božstva, které všechno – a za všechno – m?že, ale ze závaznosti smlouvy a kajícího rozpoznání vlastní nev?ry.

- **d sledky ?tení knihy** p esahují oblast chrámu a kultu. Jóšijáš p edevším obnovuje **smlouvu s Hospodinem**. (23,3) Zv st knihy otev ela o i pro hluboký rozpor mezi sou asnou podobou života Izraele a Božím nárokem. D sledky králova rozhodnutí zasahují celý život Izraele. Chrám a okolí Jeruzaléma jsou o išt ny od model, je zrušen oltá v Bét-el (23,15), znovu se zavádí **hod beránka** (23, 21nn). Všechna králova reformní aktivita je charakterizována jako výraz správného naslouchání (Dt 6,4n) slovu Tóry (23,25)

2. ÚSKALÍ TEXTU:

- nem?li bychom krále **Jóšijáše p?edstavovat jako profesionálního reformátora**, ochotného kdykoli se pustit do díla nápravy. Jóšijášova reforma se rodila bolestn?. Ani samotný nále? knihy by ji z?ejm? nevyvolal. Mohla by být uložena mezi vzácné „muzeální“ kousky – takovým sb?ratelem starožitností byl nap?íklad asyrský král Asurbanipal v Ninive proslavený svou knihovnou. D?ležitý je král?v p?ístup – není p?ezíravý k prorocky vyost?ené zv?sti. Skute?n? o?istnou a duchovn? transformující podobu dostalo královo dílo až ve chvíli, kdy k n?mu dolehlo slovo knihy a slovo proroka. Nazývat tedy tento oddíl „Jóšijášova reforma“ je zkreslení. Reformu neinicioval král, ale slovo Tóry a prorokyn?.

- n?komu m?že p?ipadat málo, že královo „obrácení“ **neodvrátilo kone?nou katastrofu**. Do zv?sti prorokyn ? Chuldy se však promítá kající deuteronomistický pohled redaktor? z doby babylonského zajetí: to, co se nám p?ihodilo (vyvrácení Jeruzaléma, ztráta samostatnosti, pád království) je d?sledek našeho odpadnutí od Hospodina. A za Jóšijáše vlastn? byl milostí Boží oddálen tento konec, námi vyprovokovaný a zavin?ný.

- než začnete vyprávět dětem, porovnejte mezi sebou výklad pro střední školní věk a Biblickou dějepravu (79). Výklad akcentuje pokání tváře v tvář zvesti Tóry, oslabuje však dříve na totální zbloudilost a odpadnutí od smlouvy. Dějeprava naopak mluví o Božích trestech, aniž by naznačovala rámeček, z něhož vyrůstají: smlouvu.

3. METODICKÉ POZNÁMKY

Obrázek může plnit úlohu motivačního uvedení do příběhu. Při jeho zpracování jistě vzniknou dohady, co je správné, a otázka, kdo o tom rozhoduje. Dětí pak mohou sledovat vyprávění s tím, aby přešly na to, co nebo kdo o takové reformě rozhodoval podle bible: Král? Kněží? Zvyk? Boží slovo?

4. POM?CKY

Obrázek svitku tóry, album, kronika. Flanelograf II, obr. 7. 14, 74, 66. Ostatní postavy pŕíŕhu vyberte z Flanelografu I.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Otázka pro mladší a střední školní věk

Našli jste někdy doma nebo na půdě u babičky nějaké staré listiny? Co pro vás takový nález znamenal? Co jste se z něj dověděli? Potébovali jste, aby vám někdo poradil, co s nálezem?

Otázka pro starší školní věk:

Četli jste nebo slyšeli nějaký „text“, který vás donutil ke změně myšlení nebo jednání? Vyhrožoval? Sliboval? Byl jasný hned na první poslech či přetnutí?

Nebo proberte problém jinak: Proč lidé hledají staré listiny apod. – aby se dověděli o sobě – nebo o minulosti?

V rozhovoru si můžete uvědomit, že hledání a nalézání „archiválií“ nás vede k lepšímu poznání minulosti (což není špatné – a je to důležité třeba i pro porozumění biblí). Následný příběh však postupuje kontrastně – objevila se „listina“, kterou nikdo nehledal – a jako poselství „z minulosti“ zasahuje a oslovuje v přítomnosti.

6. osnovy vyprávění:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Využijete-li nabídnuté motivace, může se rozhovor vydat několika směry. Pokud se rozhovor rozvine, soustřeďte se na to, zda samotný nález „archiválie“ vyvolá nějakou smysluplnou akci. Pokuste se rozlišit mezi „kuriozitou“, která vyvolá zájem a nic víc, a textem, který vskutku orientuje. Je možné, že rozhovor o zkušenosti dítěte povede „do slepé uličky“ – ale podobně by skončil nález svitku zákona, kdyby prorokyně neohlásila, co s ním.

I. Motivace

II. Král Jóšijáš se pouští do opravy chrámu

III. Nález knihy a králova reakce

IV. Prorokyně vzkazuje: na nápravu není pozdě

V. Jóšijáš očišťuje víru celého Izraele

b) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk

Mimo CBL máte příběh zpracovaný i v cyklu PROROCI DŮTEM, 19.9.1999.

Vyprávění můžete rozšířit o tři motivy obnovy z 23. kap.: obnovení smlouvy, likvidace tradičních ohnisek modlářství, obnovení hodu beránka. Osнова z PROROCI DŮTEM, kterou zde opakujeme, se pokouší vystihnout, že TÓRA je především ukazatel cesty – a na cestu dál zve i tehdy, když jsme díky ní zjistili, že

jsme správný směr už dávno opustili.

I. Motivace

II. Izrael zabloudil

III. Objev

IV. Po objevu plán

V. Po plánu rozhodnutí

VI. Po rozhodnutí odpuštění

VII. Po odpuštění náprava (tři motivy obnovy z 23. kap)

VIII. Co bylo dál?

VYPRÁVĚNÍ

I. NENÁPADNÉ ZAČÁTKY

Mnoho velkých událostí v dějinách začalo zcela nenápadně. (Dokázali byste si na některé vzpomenout?) Tady se začíná obyčejnou opravou kostela. To je jistě dobrá věc, ale nic tak převratného. A přece, jak významné události se z toho potom vyvinuly! Oprava chrámu, to byl jenom první krok. Když člověk položí srdce k dílu, když je vnímavý, přemýšlí a na věci mu záleží, tam se mu ukazují další a ještě důležitější kroky, kam ho Bůh chce vést.

II. OPRAVA CHRÁMU

Oprava chrámu je dobrá a potřebná věc. Není jedno, v jakém prostředí se bohoslužby konají. Na tom, jak kostel vypadá a jaké je to uvnitř, se pozná, jak moc nám na Pánu Bohu záleží.

Jeruzalémský chrám opravovali naposled asi před 180 lety. „Nejvyšší pán, abychom dali Hospodinu v domě pořádku,“ uvažuje mladý král Jóšijáš. Pošle vysokého královského úředníka (má titul písaře) k veleknězi: „Dejte se do opravy chrámu. Použijte k tomu peníze, které lidé dávají do chrámové pokladny. Bude dost pro řemeslníky i na nákup materiálu, dříví a kamene.“

Tak se rozběhla stavební akce, jakou v Jeruzalémě nepamatovali. Ale to byl teprve začátek. Obyčejná stavební akce přerostla v něco mnohem důležitějšího. Oprava bohoslužebného prostoru je pouze prvním krokem obnovy mnohem významnější, kterou tam Pán Bůh připravuje. Teď jde jen o to, budou-li lidé sledovat, kam je Pán Bůh chce přivést, a budou-li ochotni tím směrem jít.

III. NALEZLI JSME KNIHU ZÁKONA

Netrvalo dlouho a vidíme velekněze, jak pospíchá za královským písařem: „Nalezl jsem v Hospodinově domě knihu Zákona.“ Kniha Zákona, to nebyla nějaká sbírka zákonů, paragrafů a nařízení. Tato kniha (v bibli se

„Íká „tóra“) byla sv?dectvím o Božím jednání s Izraelem. Tady bylo zachyceno všechno, co Hospodin pro sv?j lid u?ínil, jak je vysvobodil z egyptského otroctví i z jiných nebezpe?í, ale také, co B?h od svého lidu o?ekává, ?ím se má projevit jejich v?rnost. Základem toho všeho byla smlouva, kterou B?h s Izraelem uzav?el, závazek v?rnosti z Boží i lidské strany. A bylo tam i varování: nebudou-li Bohu v?rni, zle na to doplatí.

S touto knihou (m?la podobu svitku) jdou nyní oba muži ke králi. Nejprve podají hlášení, jak pokračují opravy, a pak p?ichází to hlavní: nález knihy. Na ni se nyní soust?edí jejich pozornost. Písa? ji p?ed?ítá králi a ten pozorn? naslouchá. Vše ostatní – i sama oprava – nyní ustupuje stranou.

IV. CO MÁME D?LAT ?

Král poslouchá – a bere ta slova vážn?. Poslouchá a otevírají se mu o?i: Opravují chrám, ale jak hluboká propast je mezi tím, co od nich Hospodin ?eká, a jejich skute?ným životem. Uv?domuje si, jak daleko se od Hospodina vzdálili. Jak porušují smlouvu, kterou s nimi B?h uzav?el. Kolik se v zemi d?je v?cí, které Zákon výslovn? zakazuje. Navíc je tam i varování, jak zle dopadne lid, který na Hospodinovo slovo nedbá. To vše na n?ho velice zap?sobilo. Je tím tak ot?esen, že vstane a jako výraz své bezradnosti, pohnutí i pokání roztrhne královské roucho.

Jak to s námi bude dál? Co máme d?lat? Kdo nám to ?ekne? Jóšijáš si uv?domuje: Na to nesta?í ani král, ani velekn?z. Co te? pot?ebujeme slyšet, to je slovo od Hospodina. „Jd?te k prorokyni Chuld?, a? nám poví, co ?íká Hospodin.“ – Velekn?z, písa? a další ?ty?i muži jdou do jeruzalémského Nového M?sta, kde tato žena bydlí, aby vyslechli prorocké slovo, jak to s nimi i s celou zemí vypadá, co mají ?ínit a mají-li v?bec n?jakou šanci.

V. SLOVO OD HOSPODINA – SOUD I NAD?JE

A do?kají se, jenže tím, co Chulda poví, jsou zarmouceni ještě víc. „Na toto místo i na všechny jeho obyvatele uvede Hospodin všechno zlo, jak je to v knize Zákona psáno. To proto, že nejste v?rni Hospodinu, sloužíte modlám a mnoha zlými ?iny ho urážíte. K ?emu je chrám a k ?emu je všechna bohoslužba v chrám?, nejste-li ochotni Pána Boha poslouchat?“

Ale pak p?ijde ještě jedno prorocké slovo, a to je ur?eno p?ímo pro mladého krále: „Protože bere slova knihy Zákona vážn?, protože si vzal k srdci i všechna její varování a projevil lítost, Hospodin ho vyslyšel a slitoval se nad ním. Všecky ty hr?zy, které jste na sebe svou neposlušností p?ivolali, nep?ijdou v dob? jeho kralování, ale až pozd?ji. On sám toho bude ušet?en.“ – Poselstvo se vrátí ke králi a vše mu oznámí.

VI. KRÁLOVO ROZHODNUTÍ

Co nyní král u?íní? Pokr?í rameny a ?ekne si, že se nedá nic d?lat? Nebo se bude ut?šovat tím, že Boží trest p?ijde až za jeho nástupc?? Nebo vyhlásí, že za jeho vlády je země bezpe?ná a že lidé nemusí mít strach? (Co by na jeho míst? u?ínil mnohý vládce nebo politik?) Nic z toho.

Uv?domí si: My se te? ze všeho nejd?íve musíme vrátit k Hospodinu. Takhle musíme využít ?asu, který nám ještě zbývá. Protože to je jediná možnost, kterou máme. A? už to s námi v budoucnu dopadne jakkoli, te? platí: Zp?t k Hospodinu, k jeho smlouv?, k jeho Zákonu! Obnovit v?rnost! Pry? od model a zp?t k poslušnosti! Každá jiná cesty by jen urychlila naši záhubu.

VII. DALŠÍ KROKY

A hned zaříná jednat. Vydá nařizení, aby se do chrámu dostavili zástupci všech rodin z Jeruzaléma i všeho Judstva a na vlastní uši si poslechli, co je v Knize smlouvy napsáno. Sám osobně jim to předřítá. Pak král slavnostně obnovil smlouvu Hospodinovu a všechen lid se za tu smlouvu postavil. Kněží nařídil, aby vyházeli z chrámu všechny předměty, které byly spojeny s uctíváním jiných bohů. V celé zemi byl vyhlášen zákaz jakéhokoli modlářství a všechny pohanské svatyně musely být zlikvidovány. Až nastane čas svátků, dojde i k tomu, že všechen lid – po mnohaleté přestávce – bude opět slavit hod beránka. „Hospodin, který vyvedl naše otce z Egypta, je náš Bůh, my jsme jeho lid a chceme mu zůstat věrni.“

VIII. BOŽÍ VEDENÍ A JÓŠIJÁŠOVO ROZHODOVÁNÍ

Sledovali jsme, jak dobře si Jóšijáš pořínal. Ale to vůbec nebylo samozřejmé. Mohl jednak úplně jinak. Co uříním s nalezenou knihou? (Dáme ji do archivu nebo do muzea a budeme ji opatrovat, aby se jí nic nestalo.) Jak zareaguji na text té knihy? (Poslechnu si, jak to bylo v dobách otců přkné, ale dnes už je přece jen jiná doba.) Jak naložím s prorockým slovem? (Nemusím věřit všemu, co ta ženská říká. Ostatně, hlavně že soud nepostihne naši dobu.) Vrátime se k Hospodinu, třeba se i slituje? (Nemá význam moc se snažit o nějakou změnu, další generace stejně na Hospodina zapomene.)

Někdy za sebou se Jóšijáš octl v situaci, kdy bylo potřeba udělat rozhodnutí, které bylo důležité pro něho i pro celou zemi. Pokaždě však přitom vzal vážně slovo od Hospodina (slovo z knihy Zákona i slovo prorocké). Tak ho Bůh krok za krokem vedl správným směrem. V odpovědnosti za sebe i za svého lid uřinil mladý král nakonec ještě víc, než jak prorocké slovo znělo.

MODLITBA

Náš nebeský Otče, děkujeme ti za všechny, kdo slyší tvé slovo a dají se jím vést. Ve svém Duchem i nás, ať dobře pochopíme, co máme řinit, a jdeme správným směrem. Amen.

6. podněty pro rozhovor:

- nebyla Jóšijášova reforma zbytečná, když Boží rozhodnutí o konci judského království neodvrátila?
- kvůli řemu bychom měli řinit pokání my? (nemáme opravené kostely, málo lidí chodí na bohoslužby, neznáme pořádně bibli, nestaráme se o uprchlíky, niříme životní prostředí, opakujeme fámy z televize a novin, máme nudné bohoslužby, nalháváme si, že za komunistů bylo líp, neumíme přiznat, jak se církev chovala za totality...)
- je Boží slovo omezeno jen na kostely?
- v kterých shromážděních se dnes předřítá z Tóry?
- myslíte si, že by se i v našich bohoslužbách mělo něco změnit, vylepřit? Co by mělo být důvodem takových změn?
- Podle řeho se řídili velcí reformátoři církve?

- může oprava kostela prohloubit víru?
- co to je forma?ka, forma, formace, reforma, reformace, protireformace, formalismus, formální, informace?
- chodí ve vašem sboru víc lidí na brigádu nebo na biblickou hodinu?
- mluví se u vás doma spíše o tom, co je potřeba opravit na kostele, nebo o nedělním kázání?
- myslíte, že když jsme příslušníky reformační (či reformované) církve, už sami nemusíme o reformu přemýšlet, protože ji za nás vybojovali naši předkové?
- znáte základní hesla reformace? Co znamenají? (sola scriptura – pouhým Písmem, sola fide – pouhou vírou, sola gratia – pouhou milostí, soli Deo gloria – samému Bohu sláva, semper reformanda – /církev/ trvale schopná reformy)

Odkaz na pracovní list

[26 Jošijáš - král reformátor](#)

[26 Jóšijáš král reformátor - st](#)

Odkaz na píseň

[V nebi je trůn \(SV360\)](#)

[Uhni se stranou, ztratíš jen chvíli](#)

[Nás zavolal jsi, Pane \(BTS47\)](#)

[S písní k němu přistoupíme \(BTS2\)](#)

[Moudrosti poklad z nebe je slovo Boží nám](#)

[Před tvou tváří, Pane, nemám vůbec nic](#)

[Já chtěl bych, Bože můj, mít srdce plné síly](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[2 Královská 22,1–20](#)